

POROZUMIENIE W SPRAWIE STOSOWANIA ŚRODKÓW SANITARNYCH I FITOSANITARNYCH

Członkowie,

Potwierdzając, że żaden Członek nie powinien być pozbawiony możliwości przyjmowania lub wprowadzania środków niezbędnych w celu ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin, z zastrzeżeniem, że środki takie nie będą stosowane tak by stanowić instrument arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między Członkami, gdzie panują takie same warunki, lub by działać jako ukryte ograniczenie handlu międzynarodowego;

Pragnąc poprawić sytuację wszystkich Członków w zakresie zdrowia ludzi, zwierząt i warunków fitosanitarnych;

Stwierdzając, że środki sanitarne i fitosanitarne są często stosowane na podstawie dwustronnych porozumień lub protokołów;

Pragnąc ustanowienia wielostronnych reguł i dyscyplin ukierunkowujących wypracowywanie, przyjmowanie i wprowadzanie środków sanitarnych i fitosanitarnych w celu zmniejszenia do minimum ich negatywnego wpływu na handel;

Uznając ważną rolę, jaką mogą odgrywać pod tym względem międzynarodowe normy, wytyczne i zalecenia;

Pragnąc popierać szersze stosowanie między Członkami zharmonizowanych środków sanitarnych i fitosanitarnych, na podstawie międzynarodowych norm, wytycznych i zaleceń opracowanych przez właściwe organizacje międzynarodowe, w tym przez Komisję Codex Alimentarius, Międzynarodowy Urząd Epizootii oraz odpowiednie organizacje międzynarodowe i regionalne działające w ramach Międzynarodowej konwencji w sprawie ochrony roślin i nie wymagając, aby Członkowie zmieniali poziom ochrony zdrowia ludzi, zwierząt i roślin, który uznają za właściwy;

Uznając, że Członkowie – kraje rozwijające się mogą napotykać szczególne trudności w dostosowaniu się do środków sanitarnych i fitosanitarnych wprowadzanych przez przywożących Członków i w rezultacie tego mogą doznawać utrudnień w dostępie do rynków, a także w opracowywaniu i stosowaniu środków sanitarnych i fitosanitarnych na własnym terytorium i wobec czego pragnąc udzielić im stosownej pomocy z tym zakresie;

Pragnąc zatem opracować reguły dotyczące stosowania postanowień GATT 1994 w odniesieniu do posługiwania się środkami sanitarnymi i fitosanitarnymi, w szczególności postanowień artykułu XX(b);

Uzgadniają niniejszym, co następuje:

Artykuł 1 Postanowienia ogólne

1. Niniejsze Porozumienie stosuje się do wszystkich środków sanitarnych i fitosanitarnych, które mogą, bezpośrednio lub pośrednio, wpływać na handel międzynarodowy. Takie środki będą wypracowywane i stosowane zgodnie z postanowieniami niniejszego Porozumienia.

2. Dla celów niniejszego Porozumienia będą stosowane definicje zawarte w załączniku A.

3. Załączniki są integralną częścią niniejszego Porozumienia.

4. Niniejsze Porozumienie w niczym nie wpływa na prawa Członków – stron Porozumienia w sprawie barier technicznych w handlu w odniesieniu do środków, które nie wchodzą w zakres niniejszego Porozumienia.

Artykuł 2

Podstawowe prawa i obowiązki

1. Członkowie mają prawo stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych niezbędnych dla ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin, z zastrzeżeniem, że takie środki nie są niezgodne z postanowieniami niniejszego Porozumienia.

2. Członkowie zapewnią, by jakikolwiek środek sanitarny i fitosanitarny był stosowany tylko w zakresie niezbędnym dla ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin, oraz by był oparty na zasadach naukowych i nie był utrzymywany bez wystarczających dowodów naukowych z wyjątkiem sytuacji przewidzianych w ustępie 7 artykułu 5.

3. Członkowie zapewnią, by ich środki sanitarne i fitosanitarne nie powodowały arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między Członkami, gdzie panują identyczne lub podobne warunki, w tym między terytorium własnym i innych Członków. Środki sanitarne i fitosanitarne nie będą stosowane w sposób, który stanowiłby ukryte ograniczenie w handlu międzynarodowym.

4. Domniemywa się, iż środki sanitarne i fitosanitarne zgodne z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia są zgodne z zobowiązaniami Członków z tytułu tych postanowień GATT 1994, które dotyczą stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych, zwłaszcza zaś postanowień artykułu XX(b).

Artykuł 3

Harmonizacja

1. W celu możliwie najszerszego zharmonizowania środków sanitarnych i fitosanitarnych, Członkowie będą opierali swe środki sanitarne lub fitosanitarne na międzynarodowych normach, wytycznych lub zaleceniach, jeżeli takie istnieją, chyba że w niniejszym Porozumieniu, a szczególnie w ustępie 3 postanowiono inaczej.

2. Środki sanitarne lub fitosanitarne odpowiadające międzynarodowym normom, wytycznym lub zaleceniom będą uważane za niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin i traktowane jako zgodne z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia oraz GATT 1994.

3. Członkowie mogą wprowadzać lub utrzymywać środki sanitarne lub fitosanitarne skutkujące wyższym stopniem ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej od tego, jaki byłby osiągnięty przy zastosowaniu środków opartych na odpowiednich międzynarodowych normach, wytycznych lub zaleceniach, jeżeli istnieje po temu odpowiednie uzasadnienie naukowe lub też w związku z poziomem ochrony, jaki dany Członek uzna za odpowiedni zgodnie z właściwymi postanowieniami ustępach od 1 do 8 artykułu 5.² Niezależnie od powyższego, jakiegokolwiek środki powodujące, że poziom ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej byłby odmienny od osiąganego przy zastosowaniu międzynarodowych norm, wytycznych lub zaleceń nie będą niezgodne z jakimkolwiek innym postanowieniem niniejszego Porozumienia.

4. Członkowie będą brali pełen udział w granicach posiadanych środków, w odpowiednich organizacjach międzynarodowych i ich organach, zwłaszcza

w Komisji Codex Alimentarius, Międzynarodowym Urzędzie Epizootii oraz w międzynarodowych i regionalnych organizacjach działających w ramach Międzynarodowej konwencji w sprawie ochrony roślin, tak by w ramach tych organizacji promować opracowywanie i okresowe przeglądy norm, wytycznych i zaleceń dotyczących wszystkich aspektów środków sanitarnych i fitosanitarnych.

5. Komitet Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych (zwany w niniejszym Porozumieniu "Komitetem"), zgodnie z ustępami 1 i 4 artykułu 12, ustali procedurę monitorowania procesu międzynarodowej harmonizacji i będzie koordynował wysiłki podejmowane w tej dziedzinie przez odpowiednie organizacje międzynarodowe.

Artykuł 4 **Ekwiwalentność**

1. Członkowie będą uznawać środki sanitarne lub fitosanitarne stosowane przez innych Członków za ekwiwalentne, nawet jeżeli takie środki różnią się od ich własnych lub tych, jakie są stosowane przez innych Członków prowadzących handel takim samym produktem, jeżeli eksportujący Członek obiektywnie wykaże przywożącemu Członkowi, że jego środki zapewniają właściwy poziom ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej przywożącemu Członkowi. W tym celu i na wniosek przywożącemu Członkowi będą mu udostępniane, w rozsądnym zakresie, możliwości przeprowadzenia inspekcji, testów i przeprowadzenia innych stosownych procedur.

2. Członkowie będą na wniosek podejmowali konsultacje w celu osiągnięcia dwustronnych i wielostronnych porozumień w sprawie uznania ekwiwalentności określonych środków sanitarnych lub fitosanitarnych.

Artykuł 5 **Ocena ryzyka i określenie odpowiedniego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej**

1. Członkowie zapewnią, by ich środki sanitarne lub fitosanitarne były oparte na ocenie ryzyka dla życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin stosowanej do okoliczności przy uwzględnieniu technik oceny ryzyka opracowanych przez odpowiednie organizacje międzynarodowe.

2. Przy ocenie ryzyka, Członkowie uwzględnią dostępne dowody naukowe; odpowiednie procesy i metody produkcji; odpowiednie metody inspekcji, pobierania próbek i testowania; stopień powszechności występowania określonych chorób lub szkodników; istnienie obszarów wolnych od chorób i szkodników; odpowiednie warunki ekologiczne i środowiska naturalnego; kwarantannę lub inne działania.

3. Przy ocenie ryzyka dla życia lub zdrowia zwierząt lub roślin i przy określaniu środka, jaki ma być zastosowany dla osiągnięcia właściwego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej wobec tego ryzyka, Członkowie uwzględnią, jako stosowne czynniki ekonomiczne: potencjalną szkodę w postaci utraconej produkcji lub sprzedaży w przypadku pojawienia się, usadowienia się, albo rozprzestrzenienia się szkodnika lub choroby, koszt ich opanowania lub likwidacji na terytorium przywożącemu Członkowi oraz relatywną efektywność kosztową alternatywnych działań na rzecz zmniejszenia ryzyka.

4. Przy określaniu odpowiedniego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej, Członkowie powinni uwzględniać celowość minimalizowania negatywnych efektów handlowych.

5. W celu zapewnienia spójności w stosowaniu koncepcji odpowiedniego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej przeciwko ryzykom dla życia lub zdrowia ludzkiego, albo życia lub zdrowia roślin lub zwierząt, każdy Członek będzie unikał arbitralnych i nieuzasadnionych zróżnicowań poziomów ochrony, jakie uznaje on za właściwe w różnych sytuacjach, jeżeli rezultatem takiego zróżnicowania byłaby dyskryminacja lub ukryte ograniczenia w handlu międzynarodowym. Członkowie będą współdziałać w Komitecie zgodnie z ustępami 1, 2 i 3 artykułu 12 w celu opracowania wytycznych, co do dalszego praktycznego wykonywania tego postanowienia. Opracowując takie wytyczne, Komitet uwzględni wszystkie odnośne czynniki, łącznie ze szczególnym charakterem ryzyka dla ludzkiego zdrowia, na które ludzie dobrowolnie się wystawiają.

6. Niezależnie od postanowień ustępu 2 artykułu 3, przy ustanawianiu lub utrzymywaniu środków sanitarnych lub fitosanitarnych w celu osiągnięcia właściwego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej, Członkowie zapewnią, że takie środki nie zwiększą ograniczeń handlu w sposób większy niż to konieczne dla osiągnięcia odpowiedniego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej, przy uwzględnieniu możliwości technicznych i ekonomicznych.³

7. W przypadkach, gdy odpowiednie dowody naukowe są niewystarczające, Członek może tymczasowo przyjąć środki sanitarne lub fitosanitarne na podstawie dostępnych stosownych informacji łącznie z tymi, jakie pochodzą z odnośnych międzynarodowych organizacji jak również na podstawie środków sanitarnych lub fitosanitarnych stosowanych przez innych Członków. W takich okolicznościach, Członkowie podejmą starania w celu uzyskania dodatkowych informacji niezbędnych dla bardziej obiektywnej oceny ryzyka i w rozsądnym terminie odpowiednio zweryfikują dany środek sanitarny lub fitosanitarny.

8. Gdy Członek ma powody by sądzić, że konkretny środek sanitarny lub fitosanitarny wprowadzony lub utrzymywany przez innego Członka stanowi lub może stanowić ograniczenie dla jego eksportu, a nie jest on oparty na odpowiednich międzynarodowych normach, wytycznych lub zaleceniach lub takie normy, wytyczne lub zalecenia nie istnieją, wówczas może wystąpić o wyjaśnienie przyczyn zastosowania takiego środka sanitarnego lub fitosanitarnego, a Członek stosujący taki środek udzieli odpowiednich wyjaśnień.

Artykuł 6

Adaptacja do warunków regionalnych, łącznie z obszarami wolnymi od chorób i szkodników oraz obszarami niewielkiego rozpowszechnienia chorób i szkodników

1. Członkowie zapewnią, by ich środki sanitarne lub fitosanitarne były dostosowane do cech sanitarnych lub fitosanitarnych danego obszaru obejmującego bądź cały kraj, jego część, bądź też całość lub części kilku krajów – z którego produkt pochodzi lub dla którego jest przeznaczony. Przy ocenie cech sanitarnych lub fitosanitarnych danego regionu, Członkowie uwzględnią, między innymi, skalę występowania określonych chorób lub szkodników, istnienie programów ich likwidacji lub zwalczania, jak również odpowiednie kryteria lub wytyczne, jakie mogą być opracowane przez odpowiednie organizacje międzynarodowe.

2. W szczególności, Członkowie będą uznawali pojęcie obszarów wolnych od szkodników lub chorób oraz obszarów niewielkiego występowania szkodników lub chorób. Określenie takich obszarów będzie oparte na takich czynnikach jak cechy

geograficzne, ekosystemy, nadzór epidemiologiczny oraz skuteczność kontroli sanitarnej lub fitosanitarnej.

3. Członkowie eksportujący stwierdzający, że obszary w ramach ich terytorium są wolne od szkodników lub chorób lub są obszarami niewielkiego rozpowszechnienia szkodników lub chorób przedstawią odpowiednie tego dowody w celu obiektywnego wykazania Członkowi przywożącemu, że takie obszary są i wedle wszelkiego prawdopodobieństwa mogą pozostać obszarami wolnymi od szkodników lub chorób lub obszarami niewielkiego rozpowszechnienia szkodników lub chorób. W tym celu, na prośbę przywożącego Członka, będą mu udostępniane w rozsądnym zakresie możliwości inspekcji, testowania oraz zastosowania innych odpowiednich procedur.

Artykuł 7 ***Przejrzystość***

Członkowie będą notyfikować zmiany swych środków sanitarnych i fitosanitarnych oraz będą dostarczać informacji o swych środkach sanitarnych i fitosanitarnych, zgodnie z postanowieniami załącznika B.

Artykuł 8 ***Procedury kontroli, inspekcji i atestów***

Członkowie będą przestrzegać postanowień załącznika C w odniesieniu do stosowanych przez nich procedur kontroli, inspekcji i akceptacji, włączając w to narodowe systemy akceptacji dodatków lub ustalania tolerancji dla zanieczyszczeń w żywności, napojach i paszach, oraz podejmą inne działania w celu zapewnienia by ich procedury nie były niezgodne z postanowieniami niniejszego Porozumienia.

Artykuł 9 ***Pomoc techniczna***

1. Członkowie zgadzają się ułatwiać świadczenie pomocy technicznej dla innych Członków, szczególnie Członków – krajów rozwijających się, w trybie dwustronnym lub poprzez odpowiednie organizacje międzynarodowe. Taka pomoc może obejmować, m.in., technologie przetwórstwa, prace badawcze i infrastrukturę, łącznie z ustanawianiem narodowych instytucji normatywnych i może mieć formę doradztwa, kredytów, dotacji i darów, w tym na potrzeby pozyskiwania ekspertyz technicznych, szkolenie i sprzęt, w celu umożliwienia takim krajom dostosowania się i przestrzegania środków sanitarnych i fitosanitarnych niezbędnych dla zapewnienia odpowiedniego poziomu ochrony sanitarnej i fitosanitarnej na ich rynkach eksportowych.

2. Tam gdzie potrzebne są znaczne nakłady inwestycyjne celem spełnienia przez eksportującego Członka – kraju rozwijającego się wymogów sanitarnych i fitosanitarnych przywożącego Członka, ten ostatni rozważy świadczenie pomocy technicznej, jaka umożliwiłaby rozwijającemu się Członkowi utrzymanie i rozszerzenie możliwości dostępu do rynku w odniesieniu do danego produktu.

Artykuł 10

Specjalne i wyróżniające traktowanie

1. Przy opracowywaniu oraz stosowaniu środków sanitarnych i fitosanitarnych, Członkowie będą brać pod uwagę specjalne potrzeby Członków – krajów rozwijających się, zwłaszcza najmniej rozwiniętych.
2. Jeżeli właściwy poziom ochrony sanitarnej i fitosanitarnej może być zachowany przy stopniowym wprowadzaniu nowych środków sanitarnych i fitosanitarnych, to należy przyjmować dłuższy okres dostosowawczy w odniesieniu do produktów interesujących Członków – kraje rozwijające się, tak by utrzymać możliwość ich eksportu.
3. W celu zapewnienia, by Członkowie – kraje rozwijające się mogli działać zgodnie z postanowieniami niniejszego Porozumienia, Komitet jest władny przyznawać takim krajom, na ich wniosek i na ograniczony czas, określone wyjątki, w całości lub w części, od zobowiązań wynikających z niniejszego Porozumienia przy uwzględnieniu finansowych, handlowych i rozwojowych potrzeb takich krajów.
4. Członkowie winni zachęcać Członków – kraje rozwijające się i ułatwiać ich aktywny udział w odpowiednich organizacjach międzynarodowych.

Artykuł 11

Konsultacje i rozstrzygnięcie sporów

1. Jeżeli nie zaznaczono inaczej w niniejszym Porozumieniu, wobec konsultacji i rozstrzygnięcia sporów powstających w związku z niniejszym Porozumieniem mają zastosowanie postanowienia artykułów XXII i XXIII GATT 1994 zgodnie z ich rozwinięciem w Porozumieniu w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzygnięcie sporów.
2. W sporze podlegającym niniejszemu Porozumieniu, a obejmującym również sprawy naukowe lub techniczne, panel będzie zasięgał rady ekspertów wybranych przez panel w konsultacji ze stronami sporu. W tym celu, panel może, jeśli uzna to za stosowne, powołać doradczą grupę ekspertów technicznych, lub podjąć konsultacje z odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi, na wniosek którejkolwiek ze stron sporu lub z inicjatywy własnej.
3. Niniejsze Porozumienie w żadnym stopniu nie uszczupla praw Członków wynikających z innych porozumień międzynarodowych, włącznie z prawami do uciekania się do dobrych usług lub do mechanizmu rozstrzygnięcia sporów w innych organizacjach międzynarodowych lub ustalonego w jakimkolwiek innym porozumieniu międzynarodowym.

Artykuł 12

Administrowanie

1. W celu stworzenia stałego forum konsultacji, ustanawia się niniejszym Komitet Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych. Będzie on podejmować czynności niezbędne dla wykonywania postanowień niniejszego Porozumienia i wspierania jego celów, zwłaszcza w odniesieniu do harmonizacji. Komitet będzie podejmować decyzje przez consensus.
2. Komitet będzie inspirował i ułatwiał doraźne konsultacje i negocjacje między Członkami, dotyczące określonych problemów sanitarnych lub fitosanitarnych. Komitet będzie zachęcał do stosowania międzynarodowych norm, wytycznych

i zaleceń przez wszystkich Członków i mając to na uwadze, będzie sponsorował techniczne konsultacje oraz prace studialne w celu zwiększenia koordynacji i integracji między systemami i sposobami podejścia międzynarodowymi i krajowymi w zakresie akceptowania dodatków do żywności, lub określania tolerancji zanieczyszczeń w żywności, napojach lub w pokarmie dla zwierząt.

3. Komitet będzie utrzymywał bliski kontakt z odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie ochrony sanitarnej i fitosanitarnej, szczególnie z Komisją Codex Alimentarius, Międzynarodowym Urzędem Epizootii oraz Sekretariatem Międzynarodowej Konwencji w Sprawie Ochrony Roślin, mając na względzie zapewnienie najlepszego dostępnego doradztwa naukowego i technicznego dla potrzeb administrowania niniejszego Porozumienia oraz w celu uniknięcia zbędnego dublowania prac.

4. Komitet opracuje procedurę śledzenia procesu międzynarodowej harmonizacji norm międzynarodowych, wytycznych i zaleceń oraz ich stosowania. W tym celu Komitet przy współdziałaniu z odpowiednimi organizacjami międzynarodowymi, powinien ustalić listę międzynarodowych norm, wytycznych i zaleceń dotyczących środków sanitarnych i fitosanitarnych, uznanych przez Komitet jako mające poważny wpływ na handel. Lista powinna zawierać wskazania tych norm międzynarodowych, wytycznych i zaleceń dokonane przez Członków, które są przez nich traktowane jako warunek przywozu i których spełnienie umożliwia produktom przywożonym wejście na dany rynek. W przypadku, jeśli Członek nie stosuje międzynarodowej normy, wytycznej lub zalecenia jako warunku przywozu, taki Członek powinien wyjawic stosowne przyczyny, a zwłaszcza wyjaśnić, czy dany środek nie jest przez niego uważany za dostatecznie ścisły, aby zapewnić odpowiedni poziom ochrony sanitarnej i fitosanitarnej. Jeżeli Członek zrewiduje swoje stanowisko, po uprzednim wskazaniu stosowanej normy, wytycznej lub zalecenia będących warunkiem przywozu, powinien przedstawić wyjaśnienie dokonanej rewizji, informując o tym Sekretariat jak również odpowiednie organizacje międzynarodowe, chyba że takie wyjaśnienie jest udzielone w trybie przewidzianym w załączniku B.

5. W celu uniknięcia zbędnego dublowania, Komitet może w odpowiednim trybie podjąć decyzję o wykorzystaniu informacji uzyskiwanej w wyniku procedur, zwłaszcza dotyczących notyfikacji, stosowanych w odpowiednich organizacjach międzynarodowych.

6. Stosownie do inicjatywy jednego z Członków i za pośrednictwem stosownych kanałów, Komitet może zaprosić odpowiednie organizacje międzynarodowe lub ich agendy do zbadania konkretnie wskazanych spraw dotyczących określonej normy, wytycznej lub zalecenia, włączając w to sprawę przyczyn niestosowania, o których mowa w ustępie 4.

7. Komitet dokona przeglądu działania i realizacji niniejszego Porozumienia po okresie trzech lat od wejścia w życie Porozumienia WTO, a następnie w miarę potrzeby. Komitet może zaproponować Radzie Handlu Towarami stosowne modyfikacje tekstu niniejszego Porozumienia uwzględniając, m.in. doświadczenie nabyte w toku jego stosowania.

Artykuł 13 **Wdrożenie**

Zgodnie z niniejszym Porozumieniem, Członkowie ponoszą pełną odpowiedzialność za przestrzeganie wszystkich wynikających z niego zobowiązań. Członkowie ustalą

i będą wdrażać odpowiednie środki i mechanizmy wspierające przestrzeganie postanowień niniejszego Porozumienia przez organy inne niż organy rządu centralnego. Członkowie podejmą takie racjonalne środki, jakie mogą być im dostępne w celu zapewnienia, by podmioty pozarządowe działające na ich terytoriach, jak również organy regionalne, których podmioty działające na ich terytoriach są członkami, stosowały się do odpowiednich postanowień niniejszego Porozumienia. Ponadto Członkowie nie będą podejmować środków, których bezpośrednim lub pośrednim skutkiem byłoby nakłanianie lub zachęcanie takich regionalnych lub pozarządowych podmiotów albo władz lokalnych do działania niezgodnego z postanowieniami niniejszego Porozumienia. Członkowie, zapewnią, by przy wdrażaniu środków sanitarnych i fitosanitarnych korzystać z usług podmiotów pozarządowych tylko wówczas, gdy takie podmioty stosują się do postanowień niniejszego Porozumienia.

Artykuł 14 **Postanowienia końcowe**

Członkowie – kraje najmniej rozwinięte mogą odroczyć stosowanie postanowień niniejszego Porozumienia na okres pięciu lat od wejścia w życie Porozumienia WTO w stosunku do środków sanitarnych lub fitosanitarnych wpływających na przywóz oraz na przywożone produkty. Inni Członkowie – kraje rozwijające się mogą odroczyć stosowanie postanowień niniejszego Porozumienia, z wyjątkiem ustępu 8 artykułu 5 i artykułu 7, na okres dwóch lat od daty wejścia w życie Porozumienia WTO w stosunku do ich środków sanitarnych lub fitosanitarnych wpływających na przywóz oraz na przywożone produkty, jeżeli stosowanie takich środków jest ograniczone brakiem wiedzy technicznej, infrastruktury lub zasobów.

ZAŁĄCZNIK A **DEFINICJE POJĘĆ**

1. *Środek sanitarny lub fitosanitarny* – jakikolwiek środek stosowany w celu:

(a) ochrony życia lub zdrowia roślin lub zwierząt na terytorium Członka przed zagrożeniami wynikającymi z pojawienia się, usadowienia się oraz rozprzestrzeniania się szkodników, chorób, organizmów przenoszących choroby lub organizmów powodujących choroby;

(b) ochrony życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt na terytorium Członka przed zagrożeniami wynikającymi z dodatków, zanieczyszczeń, toksyn lub organizmów przenoszących choroby, zawartych w żywności, napojach i paszach;

(c) ochrony życia lub zdrowia ludzkiego na terytorium Członka przed zagrożeniami wynikającymi z chorób przenoszonych za pośrednictwem zwierząt, roślin lub produktów z nich wytworzonych lub z pojawienia się, usadowienia się albo rozprzestrzeniania się szkodników; lub też

(d) uniknięcia lub ograniczenia, na terytorium Członka innych szkód wynikających z pojawienia się, usadowienia się lub rozprzestrzeniania się szkodników.

Środki sanitarne lub fitosanitarne obejmują wszystkie stosowne ustawy, dekrety, przepisy, wymogi i procedury, obejmujące, między innymi, kryteria dotyczące produktu finalnego; procesy i metody produkcji; procedury testowania inspekcji, certyfikacji i akceptacji; kwarantannę łącznie ze stosownymi wymogami dotyczącymi transportu zwierząt i roślin oraz materiałami koniecznymi dla utrzymania ich przy

życiu podczas transportu; postanowienia odnoszące się do odpowiednich metod statystycznych, pobierania próbek oraz oceny zagrożeń; wymogi dotyczące opakowania i oznakowania produktu odnoszące się bezpośrednio do norm bezpiecznej żywności.

2. *Harmonizacja* – ustanowienie, uznanie i stosowanie wspólnych środków sanitarnych i fitosanitarnych przez różnych Członków.

3. *Międzynarodowe normy, wytyczne i zalecenia*

(a) w odniesieniu do bezpiecznej żywności – normy, wytyczne i zalecenia ustanowione przez Komisję Codex Alimentarius, a dotyczące dodatków do żywności, pozostałości leków i środków zwalczających szkodniki, zanieczyszczeń, metod analizy i pobierania próbek oraz kodeksy i wytyczne w sprawie higieny;

(b) w odniesieniu do zdrowia zwierząt – normy, wytyczne i zalecenia opracowane pod auspicjami Międzynarodowego Urzędu Epizootii;

(c) w odniesieniu do zdrowia roślin – międzynarodowe normy, wytyczne i zalecenia opracowane pod auspicjami Sekretariatu Międzynarodowej Konwencji w Sprawie Ochrony Roślin przy współpracy organizacji regionalnych działających w ramach Międzynarodowej konwencji w sprawie ochrony roślin;

(d) w sprawach niebędących w gestii wymienionych wyżej organizacji – odpowiednie normy, wytyczne i zalecenia wydawane przez inne stosowne organizacje międzynarodowe, których członkostwo jest otwarte dla wszystkich Członków, wskazane przez Komitet.

4. *Ocena ryzyka* – ocena prawdopodobieństwa pojawienia się, usadowienia się lub rozprzestrzeniania się szkodników lub chorób w obrębie terytorium przywożącego Członka w świetle środków sanitarnych lub fitosanitarnych, które mogłyby zostać zastosowane oraz szacunek wynikających stąd potencjalnych skutków biologicznych i gospodarczych; lub ocena potencjalnych negatywnych skutków dla zdrowia ludzi lub zwierząt w wyniku obecności dodatków, zanieczyszczeń, toksyn lub chorobotwórczych organizmów w żywności, napojach i pożywieniu dla zwierząt.

5. *Odpowiedni poziom ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej* – poziom ochrony uznawany za odpowiedni przez Członka ustanawiającego środek sanitarny lub fitosanitarny w celu ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin w obrębie jego terytorium.

UWAGA: Wielu Członków nazywa tę koncepcję “akceptowalnym poziomem ryzyka”.

6. *Obszar wolny od szkodników lub chorób* – obszar obejmujący bądź cały kraj, część kraju, bądź całość lub części kilku krajów określony przez kompetentne władze, na którym nie występują określone szkodniki lub choroby.

UWAGA: Obszar wolny od szkodników lub chorób może otaczać, być otoczony lub przylegać do obszaru - będącego częścią jakiegoś kraju lub mieszczącego się w regionie geograficznym obejmującym części lub całość kilku krajów – gdzie wiadome jest występowanie określonego szkodnika lub choroby, lecz gdzie takie występowanie jest ograniczane lub eliminowane w wyniku regionalnych środków kontroli, takich jak ustanowienie kontroli, nadzór i strefy buforowe.

7. *Obszar niewielkiego skażenia chorobami lub szkodnikami* – obszar, obejmujący bądź cały kraj, jego część, bądź całość lub części kilku krajów, określony przez kompetentne władze, gdzie dany szkodnik lub choroba występują na niewielkim poziomie i gdzie stosowane są skuteczne środki nadzoru, kontroli i zwalczania.

ZAŁĄCZNIK B

PRZEJRZYSTOŚĆ PRZEPISÓW SANITARNYCH I FITOSANITARNYCH

Publikacja przepisów

1. Członkowie zapewnią, by wszystkie przyjęte przepisy sanitarne i fitosanitarne^s były publikowane szybko i w taki sposób, aby umożliwić zapoznanie się z nimi zainteresowanym Członkom.
2. Z wyjątkiem pilnych okoliczności, Członkowie będą zachowywać rozsądny odstęp czasu między publikacją zarządzenia w sprawach sanitarnych lub fitosanitarnych, a jego wejściem w życie, aby dać czas producentom eksportujących Członków, a zwłaszcza Członków – krajów rozwijających się na dostosowanie ich produktów i metod produkcji do wymagań Członka przywożącego.

Punkty informacyjne

3. Każdy Członek zapewni istnienie jednego punktu informacyjnego odpowiedzialnego za udzielanie odpowiedzi na wszystkie rozsądne pytania zainteresowanych Członków oraz za dostarczanie odpowiednich dokumentów dotyczących:
 - (a) wszelkich przepisów sanitarnych lub fitosanitarnych przyjętych lub proponowanych na jego terytorium;
 - (b) wszelkich procedur kontrolnych i inspekcyjnych, zabiegów dotyczących produkcji i kwarantanny, tolerancji dotyczącej pestycydów oraz procedur akceptacji dodatków do żywności stosowanych na jego terytorium;
 - (c) procedur oceny ryzyka, czynników branych pod uwagę, jak również określania właściwego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej;
 - (d) członkostwa i uczestnictwa Członka, lub stosownych organów na jego terytorium, w międzynarodowych oraz regionalnych organizacjach i systemach sanitarnych i fitosanitarnych, jak również w bilateralnych i wielostronnych umowach i porozumieniach dotyczących zakresu niniejszego Porozumienia wraz z kopiami tekstów takich umów i porozumień.
4. Członkowie zapewnią, że kopie dokumentów, o które wnioskuje zainteresowani Członkowie, będą im udostępniane po takiej samej cenie (jeżeli takowa będzie pobierana), jaka jest stosowana wobec podmiotów^s danego Członka z wyjątkiem kosztów dostawy.

Procedury notyfikacji

5. Ilekroć międzynarodowa norma, wytyczna lub zalecenie nie istnieją, lub też treść proponowanego przepisu w sprawach sanitarnych lub fitosanitarnych nie jest merytorycznie taka sama jak treść międzynarodowej normy, wytycznej lub zalecenia, a dany przepis może mieć znaczący wpływ na handel innych Członków, Członkowie:
 - (a) opublikują wcześniej stosowne obwieszczenie, tak by umożliwić zainteresowanym Członkom zapoznanie się z propozycją wprowadzenia określonego przepisu;
 - (b) powiadomią innych Członków za pośrednictwem Sekretariatu o tym, jakie produkty mają być objęte przepisem przekazując jednocześnie krótkie wyjaśnienie celu i przesłanek proponowanego przepisu. Taka notyfikacja będzie składana

we wczesnym etapie, kiedy jest jeszcze możliwe wprowadzanie poprawek i uwzględnianie uwag;

(c) przekażą innym Członkom na ich wniosek kopie proponowanego przepisu oraz tam, gdzie to możliwe, wskażą te elementy przepisu, które merytorycznie odbiegają od międzynarodowych norm, wytycznych lub zaleceń;

(d) dadzą innym Członkom bez dyskryminacji stosowny czas na złożenie uwag na piśmie, omówią te uwagi, jeżeli otrzymają taki wniosek oraz rozważą uwagi i rezultaty dyskusji.

6. Jeżeli jednak pojawią się pilne problemy ochrony zdrowia, lub też groźby wystąpienia takich problemów u jakiegoś Członka, Członek ten może pominąć takie kroki wskazane w ustępie 5 niniejszego Załącznika, jeżeli uzna to za konieczne, z zastrzeżeniem, że ten Członek:

(a) natychmiast notyfikuje innym Członkom za pośrednictwem Sekretariatu określony przepis i towary, których dotyczy z krótkim wskazaniem celu i przesłanek danego przepisu, w tym także istoty pilnego problemu(-ów);

(b) dostarczy na wniosek innych Członków kopie przepisu;

(c) umożliwi innym Członkom przedstawienie uwag na piśmie, omówi ich uwagi, jeżeli otrzyma taki wniosek oraz rozważy takie uwagi i rezultaty dyskusji.

7. Notyfikacje do Sekretariatu będą sporządzane w języku angielskim, francuskim lub hiszpańskim.

8. Członkowie – kraje rozwinięte, gdy otrzymają taki wniosek od innych Członków, dostarczą kopie takich dokumentów lub też, w przypadku obszernych dokumentów, streszczenia dokumentów objętych konkretną notyfikacją, w języku angielskim, francuskim lub hiszpańskim.

9. Sekretariat pilnie roześle kopie notyfikacji wszystkim Członkom i zainteresowanym organizacjom międzynarodowym i zwróci uwagę Członkom – krajom rozwijającym się na jakiegokolwiek notyfikacje dotyczące produktów szczególnie je interesujących.

10. Członkowie wyznaczą jeden organ rządu centralnego jako odpowiedzialny za wdrażanie, na szczeblu ogólnokrajowym, postanowień dotyczących procedur notyfikacyjnych stosownie do ustępów 5, 6, 7 i 8 niniejszego Załącznika.

Generalne zastrzeżenia

11. Nic w niniejszym Porozumieniu nie będzie traktowane jako wymagające:

(a) dostarczania szczegółów lub kopii projektów regulacji lub też publikacji tekstów w języku innym niż język danego Członka z wyjątkiem sytuacji wskazanej w ustępie 8; lub

(b) ujawnienia przez Członka poufnej informacji, która przeszkodziłaby egzekwowaniu przepisów sanitarnych lub fitosanitarnych lub która naraziłaby na szwank uprawnione interesy handlowe określonych przedsiębiorstw.

ZAŁĄCZNIK C PROCEDURY KONTROLI, INSPEKCJI I AKCEPTACJI

1. W odniesieniu do wszelkich procedur mających na celu weryfikację i realizację środków sanitarnych i fitosanitarnych, Członkowie zapewnią by:

(a) takie procedury były podejmowane i przeprowadzone bez zbędnej zwłoki i w sposób nie mniej korzystny dla produktów przywożonych, niż dla podobnych produktów krajowych;

(b) zwyczajowy okres przeprowadzania każdej procedury był publikowany lub by spodziewany czas trwania takiej procedury był podany do wiadomości zainteresowanej stronie na jej wniosek; kompetentne organy otrzymujące wniosek o wdrożenie procedury sprawdziły kompletność złożonej dokumentacji i poinformowały wnioskodawcę w sposób dokładny i pełny o stwierdzonych uchybieniach; kompetentny organ bez zbędnej zwłoki oraz w sposób dokładny i pełny przekazywał wnioskodawcy wyniki zastosowanej procedury tak, by w razie potrzeby umożliwić dokonanie korekty; kompetentny organ, na wniosek wnioskodawcy prowadził procedurę tak daleko, jak jest to możliwe, nawet, gdy wniosek o jej podjęcie posiada usterki; oraz wnioskodawca mógł być na swój wniosek informowany o bieżącym stanie sprawy z wyjaśnieniem przyczyn zwłoki;

(c) wymagania dotyczące zakresu informacji ograniczać do tego, co jest niezbędne dla przeprowadzenia właściwej kontroli, inspekcji i akceptacji, w tym akceptacji zastosowania dodatków lub dla ustalenia określenie tolerancji zanieczyszczeń żywności, napojów i pożywienia dla zwierząt;

(d) poufność informacji uzyskanej o produktach przywożonych w wyniku lub w związku z kontrolą, inspekcją i akceptacją była respektowana w nie mniejszym stopniu niż w odniesieniu do produktów krajowych i w sposób umożliwiający ochronę uprawnionych interesów handlowych;

(e) jakiegokolwiek wymagania dotyczące kontroli, inspekcji i akceptacji poszczególnych próbek produktów ograniczać do tego, co jest racjonalne i niezbędne;

(f) wszelkie opłaty nakładane w związku z procedurami dotyczącymi przywożonych produktów były stosowane równorzędnie z jakimikolwiek opłatami nakładanymi na podobne produkty krajowe lub produkty pochodzące od jakiegokolwiek innego Członka i nie były wyższe od faktycznego kosztu takiej usługi;

(g) w odniesieniu do produktów przywożonych i krajowych stosować takie same kryteria dotyczące umiejscawiania prowadzonych procedur oraz pobierania próbek, tak by minimalizować niedogodności wynikające stąd dla wnioskodawców, importerów, eksporterów lub ich agentów;

(h) w przypadku zmiany cech produktu, w wyniku kontroli i inspekcji w świetle odpowiednich przepisów, procedura dotycząca tak zmodyfikowanego produktu była ograniczona do tego, co jest konieczne dla określenia, czy istnieje wystarczająca pewność, że produkt nadal spełnia wymogi odpowiednich przepisów; oraz

(i) istniała procedura przeglądu skarg dotyczących działania takich procedur, oraz podejmowania działań korygujących w przypadku, gdy skarga jest uzasadniona.

Gdy Członek stosuje system akceptacji dodatków do żywności lub określania tolerancji zanieczyszczeń w żywności, napojach lub pożywieniu dla zwierząt, który zamyka lub ogranicza dostęp do rynku dla produktów nieposiadających takiej akceptacji, przywożący Członek rozważy możliwość oparcia dostępu na stosowaniu odpowiednich norm międzynarodowych, aż do podjęcia ostatecznej decyzji.

2. Ilekroć określony środek sanitarny lub fitosanitarny przewiduje kontrolę na etapie produkcji, Członek na którego terytorium produkcja ma miejsce udzieli niezbędnej pomocy w celu ułatwienia takiej kontroli i pracy organów kontrolnych.

3. Nic w niniejszym Porozumieniu nie uszczupła zdolności Członków do prowadzenia racjonalnej inspekcji na ich własnym terytorium.

1 W niniejszym Porozumieniu odesłanie do artykułu XX(b) obejmuje także część wstępną tego artykułu.

2 Dla celów ustępu 3 artykułu 3 naukowe uzasadnienie istnieje, gdy na podstawie badań i oceny dostępnej informacji naukowej zgodnej z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia Członek stwierdza, że odpowiednie międzynarodowe normy, wytyczne lub zlecenia nie wystarczają do osiągnięcia odpowiedniego poziomu ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej.

3 Dla celów ustępu 6 artykułu 5 zastosowany środek nie ogranicza handlu bardziej, niż to konieczne, chyba że istnieje inny środek dostępny z punktu widzenia technicznego i ekonomicznego, przy zastosowaniu którego osiąga się odpowiedni poziom ochrony sanitarnej lub fitosanitarnej, a jest znacznie mniej ograniczający handel.

4 Dla celów tych definicji "zwierzęta" obejmują ryby i faunę dziką, "rośliny" obejmują lasy i florę dziką, "szkodniki" obejmują chwasty, a "środki zanieczyszczające" obejmują pozostałości oraz produkty uboczne środków ochrony roślin oraz leków weterynaryjnych i ciała obce.

5 Środki sanitarne i fitosanitarne, jak ustawy, dekrety lub rozporządzenia, które są powszechnie stosowane.

6 Kiedy w niniejszym Porozumieniu mówi się o "podmiotach", pojęcie to oznacza, w przypadku wyodrębnionego terytorium celnego Członka WTO, osoby fizyczne, bądź prawne posiadające siedzibę lub konkretny zakład przemysłowy lub handlowy na tym terytorium celnym.

7 Procedury kontroli, inspekcji i akceptacji obejmują m.in. procedury pobierania próbek, testowania i certyfikacji.